

OP 19/1945

020094328

PRIMORSKA BOLEST

Mnogo veselja in bogastva je bilo blizu morja in ob morju samem. Samo veliko življenje je kipeló tam in govoril si s vsakim kmeton tako, kakor da je končal visoke šole. Vsepovsod si našel knjige in časopise. V društvih je kipeló življenje, da nisi vedel, kam bi šel v nedeljo: ali bi šel v Vipavo, ali v Postojno, ali v sam Trst in gledal fante in dekleta, kaj vse znajo. Potem pa je v hipu vzel vrag vse skupaj in ni nobenega petja več in nobenega veselja, če bi ga iskal s samo godbo...

Nekaj težkega je leglo na vso to veliko truno ljudi, ki so strmeli. Nihče ni govoril, kakor da bi se bal onečastiti tisti rdéči sij, ki je nekje tam daleč uničeval domove, morda zaradi ene same besede, ki se ni mogla več zatajiti, da bi obležala na duši...

Ta narod je plemenit in silen. Toda čez pol milijona tega naroda še ni doma in živi onstran te neje in ne bi mogla prešteti solz, ki se prelivajo v težkem trpljenju. Tako je tam ob sinjem morju, kot je bilo pri nas v najstrašnejših časih...

In ce bi začutil sto grenkob v svojem sreju, bi upanje ne smelo umreti, ampak bi morale postati se silnejše, vriskajoče, tako da bi ne bilo več nobene sile, ki bi zaustavila krik do neba...

Nanos - čudna gora - shajališče in skrivališče tistih preganjanih, ki so z nračnim uporom, v katerem ni bilo več dosti upanja, borili za svobodo - in so jih "lovci" lovili po grebenih kakor zveri, odganjajoč jih potem v kletkah v mesto, v katerem so nato polnili zapore "Regina Coeli"...

...Na drugi strani teh pokrajin pa je tudi tekla reka, toda tista je potovala pod Krason v samo morje, izpod Krasa mimo nogočne skale v sinje morje in na koncu je bila že pobarvana s

krvjo...

Po Gortanovi smrti so nastali zelo težki časi - toda otroci vojske drve za njo in če drve v pogin - drve z vriskom in z upornimi klici za novimi dnevi, po novem času, drve četudi v pogin in njihove duše so kakor čarobne podzemeljske reke, na svojem iztoku pobarvane z rdečo mučeniško krvjo.

... Toda terti ljudmi še ni umrl Gorjan, človek rojen med Nanosom in Snežnikom. Tisti, ki so ga izpostavili kakor zver, so hoteli pri ljudeh zbuditi stud pred tem inenon. Toda ljudje so to ime shranili v svetišča svojih duš, prižgali nezgorljivo luč ob tem inenon in prisegli naščevanje. To ime, kakor tudi imena mladeničev, ki so poginili ob borovem gaju (Bazovici) se je vsesalo v duše - in glej, tedaj so nastajale pesmi iz teh duš - glasile so se ob meji in po vsem Primorju in ni jih bilo mogoče udušiti kljub silnejšemu nasilju, s katerim so tujei navalili ponovno na domačine. Kakor da se je zgodil čudež, so je na stotine ljudi izpremenilo v Gorjane in Bidovce.

Ta glas je tedaj navdal s pogumom vso deželo in tega poguma ni mogla streti težka žalost. Ljudje so se zopet izpremenili v tiste nikdar utrudljive borce, ki so v davnih dneh od naših taborišč odbijali neprestane navale nongolških krdel. Tako je poginil še marsikateri Gorjan, svečenik svobode, in v prenapoljenih jočah ni bilo več dovolj prostora in so morali nasilniki zidati nove, toda pogum ljudstva je bil vsak dan silnejši.

O, ni imogo let več do takrat, ko bodo te pokrajine pobarvane s krvjo bolj kot se bile obarvane tedaj - potem pa se bodo pognale naše duše naprej do zapadnih morij, da zgrade novo svetišče na starem umrlem svetu in tedaj bodo vsi ljudje le bratje in sestre med seboj in le zlato sonce bo sijalo nad njimi.....

(Iz "Graničarjev" - Bogomir Magajna - 1934) - Zbral L.S. -

Alojzija Gradnik:

I S T R S K A

Raztrešene šume, potem le pogerje,
kamnito in pusto. V vaših gole koč,
vsa zemlja kot da od pomanjkanja joče..
V daljavi zlati pa se mesto in morje.

A. Askerc: Ne! Ti si naš - ni bratje tvoji vsi,
kar naš zatiirancev po svetu tava,
kar sužnjov nas brezpravnih nosi svet,
kar hira nas in strada in zurzava.

Pavle Gorkič:

- VERUJEM V TEBE, MATI DOMOVINA! -

Morje in dalje so med nama, mati domovina!
A skozi dalje misel moja k tebi vsaki hip poroma;
in to iz tistih dni, ko odpeljali so me z doma:
prikleniti ni nase mogla rnzla me tujina.

Ko je tiran proganjel jezik - tvoje pravo
in narod tvoj ječal je v tujčevih okovih,
bil ves sen tvoj v tistih črnih dnovih
in sen verjel v bodočo tvoje slavo.

Ni vzelo močne vere v tebe ni trpljenje
niti takrat, ko ni nadeli rnzle so okove
in so zaprli med temne vlazne ne zidove:
takrat najbolj verjel v tvoje sen vstajenje.

Verujen danes v tebe, ko vstaja ti svoboda
in brate svoje, ki v krvavih, težkih bojih
gradijo nov nan dom na ruševinah tvojih
in v tisto zvezdo, ki vstaja nan od vzhoda.

Ko strta sila in ošabnost tujca bo ohola
in ko svobodo zvojevali bodo ti sinovi,
takrat ti vstala boš še lepša v zarji novi:
nad tabo bo sijala "krasna zvezda" - tvoja "Glorijola".

*

- SLOVENIJA IN NJENE DEŽELE -

Slovensko Prekmurje.

V devetem stoletju po Kr. so ustanovili Panonski Slovenci veliko, narodno in neodvisno državo, ki se je razprostirala čez vso staro Panonijo (sedanje jugo-zapadno Ogrsko) in segala na vzhodu do Donave, na severo-zapadu do Rabe, na jugo-zapadu pa do Drave od Maribora pa do njenega izliva v Donavo. Ustanovitelj te državne narodne edince je bil knez Pribina. Politično in zemljepismo središče Panonske Slovenije pa je bilo v Blatnogradu ob Blatnih jezerih. Po Pribinovi smrti (1.861.) je vladal v Panoniji knez Kocelj, ki je poklical iz grškega Soluna sv. brata Cirila in Metoda, da bi spreobrnila narod iz paganstva h krščanski veri. Brata Ciril in Metod nista važna v naši zgodovini le kot verska delavca, ampak sta važna tudi v naši kulturi: ustvarila

sta Panonskim Slovencem abecedo in jim napisala v njih lastnem jeziku prve knjige. Po Kocljevi smrti (okrog 1.847.) se je panonska slovenska država razbila največ radi notranje nesložnosti in prišla pod oblast nemških plemičev. To je bila zadnja svobodna slovenska država: od devetega stoletja pa vse tja do Jugoslavije nismo poznali Slovenci skozi dolga stoletja politične neodvisnosti ne državne samostojnosti.

V desetem stoletju po Kr. pa so zasedli bogato Panonijo Madžari ali Ogrri, mongolsko pleme, ki so prišli iz osrednje Azije in se naselili po ogrski nižini, se zasekali kot klin med severne in južne Slovane ter jih zemljepisno za vedno ločili. Panonski Slovenci so polagoma podlegli pomadžarjenju. Danes živijo potomci teh Slovencev le še v Prekmurju, v deželi onkraj reke Mure in v Prlekiji, stajerski panonski Sloveniji. Prekmurški Slovenci so ostali skoraj nepretrgoma pod Madžari do ustanovitve Jugoslavije, medtem ko so prleški Slovenci prišli pod nemško-avstrijske vladarje in so po prvi svetovni vojni ostali pod Avstrijo in Madžarsko. Jugoslovanske čete so sicer 1.1918., po razpadu Avstro-Ogrske, zasedle celotno slovensko Prekmurje, toda pozneje so se morale umakniti iz nekaterih okrajev, ki so pristno slovenski, ker je mirovna konferenca odredila Jugoslaviji v tem področju druge državne meje. Tako so pripadli Madžarski in Avstriji kraji kakor Monoster (madžarski Szent-Gotthard) ob reki Rabi, Doljni Sinik, Gornji Sinik, Stefanovci ter del Madžonskega okraja.

Prekmurje, ki ga nazivamo tudi Slovensko Krajino ali Panonsko Slovenijo in ki je spadalo pod Jugoslavijo, ima okrog devetdesettisoč prebivalcev. Najvažnejša kraja sta Murska Sobota in Dolenja Lendava. Pod Madžarsko pa je bilo pred sedanjo vojno še okrog desettisoč Prekmurcev.

Prekmurska zemlja je zelo rodovitna, a v primeru z ostalo Slovenijo zelo gosto naseljena. Grofovsko zemljo so razdelili med kmete še-le po svetovni vojni z znano agrarno reformo.

Prekmurci niso pod madžarsko oblastjo imeli skozi vsa stoletja nobene kulturne in politične svobode, niti osnovnega narodnega šolstva. Klub temu pa so ohranili svoj slovenski jezik nepokvarjen: lahko rečemo, da je prekmurščina eno najlepših in najbolj čistih slovenskih narečij in da so Prekmurci najbolj pristni Slovenci, ker so ohranili narodni značaj svojih pradedov najmanj pokvarjen, tako v bistvu slovenske narodne duše kakor v narodnih nosah, običajih in noši.

Narodni voditelj je bil prekmurskih Slovencev pred vojno župnik Klekel, ki je neumorno deloval, da se ohrani prekmursko narečje čisto in nedovzetno za madžarski uradni jezik.

Ko bo vstala zedinjena Slovenija od Jadrana pa do ogrske ravnine, bomo mi Primorci z veseljem pozdravili Prekmurce, na-

še vzhodne brate, s katerimi nas veže sličnost dolgih let trpljenja in bojev za naš narodni obstoj.

L. S.

X. Doljak:

- OB SLOVESU - HREPENENJE -

Sem zrl ob slovesu ti v solzno oko:
oh, kaj vse tedaj sem občutil!
Da temen oblak zakril bo nebo,
sem v srcu bolečem jaz čutil.

V daljni tujini spominjam se dne,
ko zadnjič si me poljubila;
ljubezen so pričale tvoje solze,
ki tihe si takrat točila.

Tu v tihi bolesti zdaj zrem v nebo,
vprašujem zvezdice prekrasne:
kdaj dano mi k tebi vrniti se bo,
še gledat v oči ti prekrasne?

Zaman povprašujem; odgovora ni,
osamljen v daljave strmim.
Le v tvoje naročje srce hrepeni,
le v tebi tolažbe dobim.

Ti v sanjah šepečeš mi bajno povest,
kot pela bi pesmice mile,
glasov teh miloba uteši bolest
kot pele bi pesem mi vile.

* * *

OBRAZI IZ SVETOVNE VOJNE

Maršal Fedor Tolbuhin.

Kakor skoro vsi veliki in zmagovalni vodje sedanje sovjetske armade, je tudi maršal F. Tolbuhin izšel iz vrst carskih podčastnikov.

Rodil se je v Azerbajdzanski republiki, deželi s prebivalci tartarskega izvora, onkraj visokega Kavkaza, blizu mesta Baku ob Kaspiškem morju. Ob razpadu caristicne Rusije je narednikovodnik Tolbuhin pristopil v vrste bolševiške armade in bil član vojaškega sovjeta v Oděsi ter se odlikoval v bojih proti "belim"

generalom Denikin in Wrangelu v letih 1919 - 1921, ko je na čelu svoje konjeniške brigade odvezel "belim" skoro vse postojanke ob Črnem morju.

Leon Trocky, organizator in ustanovitelj prve Rdeče vojske, je med drugim ustanovil tudi novo vojaško akademijo in se pri tem poslužil starih carskih častnikov kot učiteljev. Na ta način so lahko dobili podlago višje vojaške izobrazbe vsi oni vojaki, vodje Rdeče armade, ki so se že prej izkazali na bojnem polju in uveljavili v vojaškem poveljstvu. V akademiji so dobili tehnično izobrazbo in smernice za organizacijo velike moderne armade. Trockijeva ideja in ustanovitev sta bili genijalni: danes Rusija žanje svetovno priznanje za vsestransko organizacijo svoje vojske, danes so se na bojnem polju izkazali kot izborni vojskovodje nekdanji učenci Trockijeve vojaške akademije.

Tudi F. Tolbuhin je v času reorganizacije rdeče vojske vstopil v to akademijo; pravijo pa da ni bil baš med prvimi in najboljšimi učenci. Ni mogel trpeti raznih teoretičnih vojnih izidov, ki so jih zagovarjali njegovi učitelji, ker je sam v vojni spoznal, da premnogokrat izid vojne odvisi od osebne spretnosti poveljnika, ki se mora vziveti popolnoma v razmere trenutka in položaja. Kot vojak, ki si je izbral konjeniški korpus, je Tolbuhin zagovarjal v moderni vojski toliko prezirano konjenico in dokazoval, da ista še ni popolnoma dokončala svoje vloge, zlasti pa ne v vojni, ki bi se odigravala na brezmejnih planjavah vzhodne Evrope, kjer lahko doprinese velikih uspehov zlasti ob času deževja in zime.

Ko je Tolbuhin izstopil iz akademije, je bil imenovan za poveljnika 18. divizije strelcev, ki so jo tvorili po večini njegovi rojaki iz Azerbajdzana.

Ob pričetku sedanje vojne je Tolbuhin poveljeval 18. in 130. diviziji strelcev. Pri ruskem umiku pred nemskimi armadami; ki so napadale z vso silo, se je Tolbuhin izkazal kot poveljnik, ki ne izgubi niti v najhujšem slučaju zdrave in hitre razsodnosti in dalekovidnosti. Ob času protiofenzive pri Stalingradu je Tolbuhin kot armadni poveljnik pokazal vso svojo nezlomljivo in močno voljo, da zaustavi nadaljno ropdiranje nemške vojske. In ko so se morali Nemci končno zaustaviti pri Volgi in so se izčrpali v strašnih bojih, jim je Tolbuhin vrgel za hrbet svojo konjenico, ki jim je odrezala zvezo z zaledjem in jih obkolila. Ponosni marsal Von Paulus, poveljnik nemške armade pri Stalingradu, so je moral končno udati.

Kot poveljnik skupine armad je Tolbuhin nato premagal nevarnega in odločnega nemškega generala Von Mansteina v znameniti bitki pri Taganrogu, ki je bila ena najbolj krvavih na vsej vzhodni fronti: uničena sta bila skoro popolnoma dva nemška armadna zborna, padlo je nad 35.000 nemških vojakov.

Tolbuhin je bil povišan v armadnega generala in ko so pri-

šli Rusi v Rumunijo, mu je bila poverjena naloga, da premaga Bolgarijo, jo prekorači in poda roko Titovi vojski ter preseka zveze nemškim četam v Grčiji. To nalogo je Tolbuhin izvršil mojstrsko in z neverjetno naglico.

Sovražne sile, ki so mu branile prehod čez Donavo, so bile razvrščene na črti Ruscul-Prohor, kjer je prehod čez reko nudil najmanj težkoč. Tolbuhin je v tistem sektorju delal samo prehodne poskuse, medtem ko je njegova armada prešla Donavo pri Vidinu; dejstvo, ki ga je postavilo le dva dni marša od Sofije. Medtem ko so ga sovražnikove sile še čakale bolj vzhodno, se je Tolbuhin na čelu svojih kazaskih divizij pojavil pred bolgarsko prestolnico in s tem prisilil germanofilsko vlado, da je podala ostavko. Stalin je za to vojaško dejanje povišal Tolbuhina v maršala. Toda novi maršal je imel tedaj še eno neposredno nalogo: prerezati je moral nemškim četam v Grčiji prehod za umik čez Balkan. S tem namenom je vrgel tri kolone proti Vardarski dolini, za sovražnika edini komunikacijski poti za umik iz Grčije, in se z nago in odločno akcijo polastil Nisa, središča ki poveljuje prehodu skozi dolino reke Morave. Nato so se Tolbuhinove čete obrnile proti severu in so skupno s četami Titove armade razbile nemško vojsko, ki je skušala obupno braniti zadnjo pot za umik iz Grčije proti severu in vkorakale po težkih bojih v Beograd.

S Tolbuhinovimi vojaškimi zmagami na Balkanu se je tudi politični položaj Sovjetske Rusije na tem področju okrepil in Budapešta ga bo pripeljala zmagovalca v nekdanji "cesarski" Dunaj in v osrčje srednje Evrope.

- L.S. -

Utva:

TOLOVAJI.

"Ali se je mami zbosil
čili vranec tvoj,
da te bilo ni sinoci,
ljubi moj?"

Vse vodice bi do tebe,
draga, rad prebrodil;
strme klance in gorice,
vse bi prehodil!

Ali te je majka huda
v hišo zaklenila
k ljubici te koprneči
ni pustila?"

Ali došli tolovaji
mene so na poti;
draga moja, srce zlato,
ah - odpusti zmoti!

"Da bi se mi konjič zbosil,
peš bi bil prišel;
da me majka zaklenila,
bil bi ji ušel!

Tolovaji, vinski bratci,
mene so dobili,
celo noc na tvoje zdravje
vince vkup smo pili!"

- * -

Iz šolske čitanke:

BORA DVA.

Oj na gori, na zeleni, bora dva stojita,
pa med sabo, v noči tihi, tiho govorita.

Deje prvi boru bratu: "Brate ravnorasli,
včeraj so se v senci moji konji vranici pasli;
a kraj njih so počivali mi junaki čili,
vince pili, pesmi peli, sablje so brusili.
A odsli so ti junaki v dol, v boj krvavi;
bodo li kedaj se še vrnili?"

Deje drugi boru bratu: "Priletel iz dalje
in na vejah mojih snoči sokol nočeval je.
Pa mi pravil je o boju, oj, o boju ljutem,
pa mi pravil o sovragu, o sovragu krutem;
pa mi pravil, da junaki, ti junaki čili,
mrtvi ob Dunavu šumnem spijo na livadi!"

Oj na gori, na zeleni, bora dva stojita,
za junaki v noči tihi, tiho se solzita.

*
*

" SLOGA JACI, NESLOGA TLACI "

Eden glavnih pogojev za obstoj naroda ali za doseg kateregakoli cilja v njegovem razvoju je gotovo sloga, in ni dvoma, da bi se dobil kdo med nami, ki bi tega ne vedel. Pač pa je mnogo takih, kojim je smisel za skupnost deveta briga, ter živijo le zase in samo za sebe. Zato ne bo nikdar odveč povedano in poudarjeno, kako velike važnosti je posebno danes za nas to, da smo čimbolj složni med sabo.

Le pogledjmo malo okrog sebe po naših četah in videli bomo česče slučaje nesoglasja, bodisi med različnimi skupinami ali pa med posamezniki. Kaj si bodo vendar mislili o nas drugi narodi, med katerimi se trenutno nahajamo, če se bomo med seboj prepirali ali celo sovražili? - Ne, dragi tovariši, to se ne sme več ponavljati: do korenin moramo izrjavati iz naših src sovražstvo, zavist, in še posebno egoizem, ki je najnevarnejši parazit in povzročitelj razdorov v človeški družbi.

Največkrat se opaža na naših četah nesporazum in sploh netovarištvo med Slovenci in Hrvati, kar je obžalovanja vredno. Boudimo vendar vsi bratje in ljubimo se med seboj z odpuščanjem eden do drugega. Potrpijmo eden z drugim, ne kritizirajmo in ne odrivaj-

mo iz družbe tistih, ki so - ne po lastni krivdi - manj vešči hr-
vatskega ali slovenskega jezika, pač pa jih skušajmo z lepo besed-
do pridobiti v svoj krog, kjer se bodo v družbi bolj izobraženih
v jeziku tudi oni po malem naučili lepe slovenske in hrvatske go-
vorice. Tisti, predvsem starejši letniki, ki imajo nekaj več v
glavi, morajo pač razumeti, da mlajši letniki niso imeli toliko
prilike naučiti se našega jezika kot pa oni sami, ker so Lahi ve-
dno huje zatirali materinščino. Zato glejmo, da bomo te fante, ko-
likor možno mi podučili v jeziku ker to je istočasno tudi naša
dolžnost. Dotični pa, ki so potrebni tega poduka, naj se malo po-
trudijo, da se čim bolj seznanijo v svojem materinskem jeziku.

Poleg jezikovnega nesporazumevanja - kot že zgoraj omenje-
no - je še drugi nevarnejši činitelj, ki jako kvarno vpliva na
družbo in je obenem glavni nasprotnik tovarišstva, in ta je: se-
bičnost ali egoizem. To je res grda, neozdravljiva bolezen. Če
bi se dalo to napako v nas odpraviti in da bi vsak ljubil svoje-
ga bližnjega kot samega sebe, tedaj bi gotovo zavladala med nami
tudi popolna sloga, in kot taki, strnjeni kot skupina gorskih ve-
likanov, bi se lahko postavili v bran komurkoli.

Odpri roke in srce svojemu trpečemu bratu-tovarišu, pomagaj
slabotnejšim, da se bodo s teboj radovali življenja. Podpri tova-
riša, če vidiš da je v stiski, in ne odvrcaj oči od siromaka,
ker, vedi, da kolo sreče se vrtil in jutri boš nogoče ti na slab-
šen - potreben njegove pomoči. To so sveti zakoni katerih nas u-
či mati narava sama; če se bomo po njih ravnali, nam bo tudi sr-
ce nadvse lahko, in le na ta način si bomo res pravi nerazdruž-
ljivi tovariši.

Kaj bi si mislili končno o nas naši bratje partizani, ki
se tako junško borijo in umirajo za našo skupno svobodo, če bi
se mi tukaj, daleč proč od svojih domov, med sabo prepirali in u-
stvarjali nesoglasja?... In kaj bi rekli naši dragi, ki trpijo la-
koto, mraz in polno strahu pod sovražnikovim nasilstvom?... Ne,
dragi tovariši! mi moramo in hočemo pokazati vsem, da smo složni
in enotni v mislih in dejanjih. To je posebno danes za nas tudi
nadvse važno, če hočemo, da bomo res dosegli naše cilje in idea-
le, ker sicer bo imel koristi od nas samo tujec ni pa večno suze-
njstvo. Vsi smo sinovi slovanske matere, zato bodimo tudi vsi kot
ena sama velika družina poštenih, treznih in značajnih mož in fan-
tov, ki se res ljubijo v medsebojnem spostovanju. V sreči ali ne-
sreči, biti moramo vsi za enega, eden za vse in dosegli bomo ve-
like uspehe kakršnih se ni danes nogoče niti ne nadejamo.

H koncu ponavljan se enkrat: bodimo vsi in v vsem složni in
sporazumni in ne prepirajmo se za prazen nič. Naj potrpi kdo ima
nekaj več v glavi, ne pa zaiti takoj v prepir in sovraštvo. Če te
je kdo žalil z besedo ali z dejanjem, odpusti mu, in videl boš,
da ti bo ta, ki te je žalil, v prihodnje najboljši prijatelj, ker

bo v tebi spoznal plemeniti značaj. Pomni tudi to, da je v odpuščanju največja sreča. Nadalje, ne kritizirajmo slabosti svojega bližnjega, pač pa raje pometimo prej pred svojim lastnim pragon. Z naših ust mora tudi izginiti grda laška kletvina. V alkoholnih pijancah bodimo kolikor le moči zmerni, ker od tod izvira največ preprirov in gorja, in ki nas Slovence ponižuje do najnižje stopnje. Naša sveta dolžnost je, da smo vedno trezni in čuječi da nas sovražnik ali tujec ne prevara. In ko pride čas zahtevati naše pravice, le tedaj se bomo lahko postavili - ako bomo trezni in složni - za našo pravo kot en sam jekleni nož, ki se nikogar ne ustraši.

Dragi tovariši! upam, da moj klic ne bo kot glas vpijočega v puščavi, pač pa naj bi nesel v vaših srcih globok odnev - odnev, ki bo odjeknil tja daleč čez široko morje do naših hrabrih partizanov in do naših nesrečnih družin. Vsem vojujočim se bratom bo naša složnost v pobudo, naša nova bodoča domovina pa nas bo kot take gotovo tudi vesela.

Prinorski izgnanci, "strnite vrsto, bliža se čas"

Radko Fili.

* * *

I Z R E K I

Moči se ne norejo ustvarjati, treba jih je zbuditi.

Razum je mnogo bolj imperatorski od despota. Če sem neposlušen despotu sem kaznovan, če sem pa neposlušen svojemu razumu, postanem norec.

Vzgoja je duševni kruh.** Vesoljstvo je samo odsev naše duše.

Kdor strastno in iskreno ljubi domovino, je preziran in lačen kot pes, a velik in neustrašljiv kot Bog.

Prijatelj ni je drag, a sovražnik koristen; prvi mi pove onaj, kar moram, a drugi ne uči onega, kar moram.

Če ljubiš življenje, ne izgublaj časa, ker iz časa obstoja življenje.

Kdor ni občutil bolesti ni vzgojen človek.

Samo ena napaka je v ljudeh: misliti samo na sebe in samo za sebe.

Norci in modrijani ne škodujejo nobenemu. Samo pol-norci in lazi-modrijani so opasni.

- * -

NAŠE KRVI NE BODO VEČ TUJCI SPREMINJALI V ZLATO.

Eden od prevažnih sklepov, ki jih je sprejel AVNOJ na svojem

drugi zasodanju, je za nas Slovence sklep o priključitvi Primorske k naši federativni in demokratični Jugoslaviji, Malokdo se pri tem zaveda vse dalokosežnosti tega sklepa in ne pomisli, da gre za tisti kosček zemlje, kateremu so grabežljivi tujci pripisovali vse večjo važnost kakor mi Slovenci sami.

Ni bil Hitler prvi Nemec, ki ga je vlekla želja k Jadranskemu morju. Ze zdavnaj pred njim je nekdanja politika cesarske Nemčije v zvezi z avstrijsko politiko gradila tako imenovani "most k Jadraniu" in proglasala tujerodni nemški živelj, zivec na slovenskih tleh, za stebre tega mostu. Še dalje je šla njihova tedanja nakana. Da bi za večne čase zavarovali in utrdili nemstvu pot do morja, so ze v cesarski Nemčiji izdelali načrte, kako bi vse Slovence preselili kam drugam, kjer ne bi bili več na poti njihovim imperijalističnim (osvojevalnim) načrtom. Nemški in avstrijski imperijalizem je hotel doseči nadvlado na Jadranskem morju in potem preko morja izpodriniti s svojo trgovino trgovino drugih držav v deželah Bliznega Vzhoda. Ta politika je v prvi svetovni vojni povzročila; da se je imperijalistična Italija, tekmovalka stare Avstrije, priključila proti nemskemu taboru in se zvezala s Francijo, Anglijo in Ameriko. S podporo teh velesil je postala zmagovalka in dobila kot nagrado za sodelovanje v vojni - naše slovensko Primorje.

Kakor je poprej iztegoval nemški imperijalizem preko naših krajev svoje krenplje po tujih deželah, po gospodarski in politični nadvladi v enem delu Sredozemlja in ru je pri tem služilo naše Primorje kot odskočna deska, tako je potem pričela Italija na isti slovenski zemlji graditi tla svojim imperijalističnim načrtom. To pot samo s to razliko, da v obratni smeri - proti Podonavju in Balkanu. Prav tako in še veliko bolj kot nekoč Avstrija je pričela sedaj Italija raznarodovati Slovence, jih preganjati, izseljevati in gospodarsko uničevati. Zanj je pomenilo slovensko Primorje neposredno zaledje tržaske luke, katero si je hotela zavarovati s takim širokim pasom poitalijančene slovenske zemlje.

Nič drugače kakor nekoč Avstrija je tudi Italija hotela spreminjati kri slovenskih fantov v zlato. Unirati smo morali na bojišču za vse nogoče tuje koristi in gospodarje. Preko slovenskega Primorja so pričeli italijanski osvojevalci prodirati v široko tržasko zaledje. Na tržaski magnet so lovili državnice Srednje Evrope, ki ravno tako težijo k tem vratom v svet.

Pri načrtih, da pridejo do gospodarskega vodstva in nadzorstva, obenem seveda tudi političnega, so podprli klerofašistične klike v bivši nemški Avstriji. To so z njihovo podporo v krvaven naskoku na demokratični delavski Dunaj zatrle demokracijo in vzpostavile italijanskemu fašizmu naklonjeni, znani reakcio-

narni Sušnikov režim. Podobno so podpirali tudi klerikalno politiko in grofovsko politiko na Madžarskem. Spletkarili in uvažali so fašizem v Rumunijo, tako da so skoraj popolnoma obkolili bivšo Jugoslavijo. Pri nas so podpirali fašizmu prijazne, protiljudsko klike, vtihotapljali svoj fašizem preko raznih klerikalnih agentov, Zebotov, Erlihov in drugih stražarjev tudi v slovensko politično življenje. Istočasno pa so vežbali Paveličeve ustaše po Italiji in Madžarskem v Janka-Pusti in tako pripravljali popolnoma vojaški napad na našo državno samostojnost.

Ko se je kasneje razbohotil nemški fašizem, je zato, ker je bil močnejši, odrival italijanske imperijaliste iz Podunavja ter jih usmerjal proti bivšemu francoskemu imperiju. V državah, ki jih je Hitler pospravljajal drugo za drugo, pa je podedoval fašiste in njihove podrepnike, ki jih je tankaj zaplodila Italija. Tako je že prav na zadnje, v naših dneh, izpopolnil to zbirko s slovenskimi belogardisti, ki jih je spronemil v svoje najzvestejše gestapovce.

Italijanski imperijalizem je propadel, nemški okupator pa klub šestim ofenzivan, ki jih je podyzel v našen Primorju, ni ničesar dosegel in je danes Primorska že priklucena nočni, osvobojeni Jugoslaviji in to klub njegovemu pošastnemu zatiranju in divjanju.

Odslej si tujci nikoli več ne bodo poravnavali svojih medsebojnih imperijalističnih računov z našo krvjo in na naši primorski zemlji ter sklepali kravje kupčije na račun slovenskega naroda. Primorska je del federativne, demokratične Jugoslavije in bo preko nje našla potrebno široko in globoko gospodarsko zaledje v vseh slovanskih državah.

(Ponatisnjeno iz lista "Kmečki Glas", vestnika osvobodilne fronte slovenskega naroda, aprila 1944)

Klancar:

O, MOJI ZLATI MALČKI!

O, kako je onejeno
Moje zdaj obzorje
O, kako zelin si vroče
Jadrati od teč čez morje
In hiteti v donovino,
Zvedeti za drage svoje,
Ljubke otrocice moje!
A zaprt sem v tujini;

Tu proživljan težke dni
In trpiš v rislih nanje;
Moja noč so same sanje;
A pomoči zame ni;
Le upanje imam globoko:
Če vse nogoce bo prestati,
Kako objel bom se otroke
In tebe, ženka, in tebe, mati!

* * *

J E D R C A .

Poskakin:

V nedeljo popoldan v Ajaccio ~~sem~~ klatil,
da bi tam prazno slamo mlatil:
po mestu sem hodil podolg in počez,
po glavnih ulicah in po tistih vmes.
Gledal sadove sem stavbene vede,
gledal sledove bogatstva in bede;
gledal palače sem Korzike slavne,
gledal nje hčere, ponosne in ravne:
Res, da premalo ste zrastle od tal,
pa van oči je san vragec prižgal!
Ko se je solnce k morju nagnilo,
se vaših postav ni srce je polnilo;
naročil sem čašo rujnega vinca,
dobil sem tam nekega Dalmatinca;
z njim sva vrednotila minoidoče
deklince, žene - te zenljice vroče.

Pa sem ponoči sanjal o njih:
cel roženkranc jih bil je krog mene;
jaz sem veselo gledal jih
in one mene.
Gledal sem jasne, nedolžne obraze,
z žalostjo v srcu sem spomnil se nase.
Rosna dekleta, rožice zale,
kaj bi pri neni, staremu rade?
Kaj bi hotele te cvetke od mene,
res da sem dolgo ločen od žene;
pa sem za tole nedolžnost prestar,
bil bi grehoti sani na kvar!
O - saj zdaj družega res, da ne vem,
le če van košček resnice poven.
Pa boljše tako je, da zdaj se ne veste,
kaksne življenja te grde so ceste!
Kdo bi se drznil v dušice mlade
dregniti grobo, podirati nade,
ko tako čiste so vaše oči,
v njih še nobene ni skrbi;
tako je nozna ta kožica zala,
vaši lasje so lik morskega vala!
Ko van to popje v rože zažene;
ko boste matere, tete in zene,
ko bo le redko kateraj od vas
ohranila pravi svoj ženski okras,

takrat bi jaz morda spadal med vas,
takrat bi povedal vam lahko na glas:
Da le redko katera bo našla
pravo pot ne da bi preje ne zašla!

Pozornost zbudila ni lepa blondinka;
kaksnega lahko rodila bi sinka,
če jo osrečil lepi bi mož....
Skoda, da san sem že skoro za v koš!

Znotil me najbrž peklenščok je mali:
roko podal sem mladenki zali;
sladostrastja valovi so me zgačkali,
kdo bi se branil taki skusnjavi?
Peljal devojko sem v bajne vrtove,
druge zavihale so mi nosove;
peljal v bogato sem jo dverano
s kristalnimi stekli vso obdano,
s preprogami mehki vso postlano,
z zavesami težkimi zavarovano.
S pogledi sem božal stasito devico,
če bi se branil, bi ji delal krivico;
gledal devojko od vseh sem strani,
glej - pa od stene si mi zareži
v steklu tan čistim nož lastni jaz
skoro prestrašil bi se na glas!
Gledal sem deklice vitki stas,
videl sem svoj pohotni obraz;
gledal sem deklici bujne lase,
videl sem svoje grehe vse.
Gledal nedolžnosti lepo sem lice,
videl obraz sem grde resnice;
hotel sem božati bujne grudi,
sramote otrpmili so mi vsi udi.
Oni v zrcalu pa le se reži,
zdelo se mi, da molze mi kriči;
"Kaj hočeš tu, pohota ti stara,
kaj tebe doma tvoja žena vara?
Kaj nisi lepote mladosti že snedel,
pri tuji nizi bi se preobjedel?
Zgini, - če hočeš se biti nož,
da slabe vesti ne bo zbadal te nož!
Žena skrbi za otroke tvoje,
nesto tebe se sestra bori za svoje!
Kaj s tem bi njihovo skrb poplacial,
kaj nimaš strahu, da zolc bos obracial

ko prideš domov in ti povedo
kaj so storile in kako;
žene, ki tvoje so rodne krvi,
žene, ki vredne so zvestobe vse dni.
so, ko nas je kruta usoda zavrгла,
za svoje boriti se nas je ovrгла!"

Povesil sem svoje pohotne nanene,
v srcu skesanen sem spomnil se žene.
pogledal še enkrat tisto sem mladenko,
prižgati sem nislil pred nos ji zveplenko;
drugačno jo videlo so moje oči
zdaj, ko v njih bilo ni več strasti;
zdaj njene grudi sem videl uvele,
raslavo so njene besede zvenele,
kozica njena, prej tako bela,
sledove trudnosti že je imela;
ogelj v očeh je odsotno žarel,
zdaj bi o njej le žalostno pel!

Prebudil sem se in se živo zanislil,
da bi iz sanj dobro nisel iztislil!

O ti zrcalo, se še prikaži,
pravo pot večkrat me pokazi
ne saro nani - vsem, kar je nas,
da bi vsaki dan lahko rekli na glas:
"Vojna je vrgla nas dalec od doma,
ali naša nisel pobožno perona
domov vsak trenutek, tja, kjer so naši,
tja, kjer nam vojna dom siromasi;
odkoder ze leto in pol ni novice,
odkoder ne vemo nobene resnice,
za kanor hlepec ne dobimo pravice,
čeprav zagrešili nikomur krivice
nismo, le drugih pohlepa smo žrtve,
ne krivi zalovali bomo mrtve"!

Pa je tako - da le redkokedo
od nas se v čisto zrcalo pogleda;
preveč preredit med nani je nož,
ki se svojih dolžnosti popolno zaveda;
ki svoja dejanja ima pred očmi,
se našemu vedenju čudi, strni,
ker preveč smo samega sebe sužnji,
premalo za prosto življenje zaslužni,
za svobodo; k' nam prihaja, nezreli,
brez volje, da sami bi sebo zoreli!

- * -

Klancar:

" N A Š I Z V E Z D I "

Zvezda mala iz višave daje le neznatni zar; kaksne vendar je veljave ceniti zna le nornar.	Ko v viharju je na morju že zavezil več sto milj, pa posije na obzorju zvezda, in mu kaže cilj.

Tudi "Naša Zvezda" mala
medle sveti sred' noči,
vendar boče pokazala
smoter nan bodočih dni.

O O O

Z. BOLE:

NEKDO IZMED NAS...

Delam doli v "magacinu", kaj bolj lahkega pronašan, rad počivan po kosilu, rad na druge se zanašan.	Čiste hlače si oblečen, dobro čevlje si ngnazen, si ovratnico zavezen in laso si mal' pomazen.

Dan nedelje se napravim: zjutraj perem vse "ta plavo", za popoldne pa pripravim novo čisto "ta rujavo".	Zdaj son prost, ne grem na delo! Premišljujem bolj počasi: šel bon, če se ni bo zdelo, gor popotno proti vasi.

* * * * *

G R O B O V I

Leto tisočdevetstoštiridesetpeto je začelo za nas nadvse žalostno. Kruta naključja so zahtevala od nas že v prvi polovici meseca januarja kar štiri žrtve. Tudi v minulem letu smo se, na žalost, prevelikokrat srečali na žalostni poti, da spremimo in se poslovimo od tovarišev, ki so odšli odkoder ni vrnitve. Vendar klub iskrenemu sočutju nad njihovo usodo, nas je tolažila zavest, da je te žrtve zahtevala usoda življenja, da so darovali svoj obstoj v službi našega trnjevega pota. Tokrat ni bilo niti te tolaž-

be, kajti zavesa skrivnosti o njihovi smrti nam je zakrivala ne gibna trupla tovarišev.

Odsli so.....

Erjavec Ivan, 330 Slov. četa, rojen 9. julija 1901 v Idriji, kjer je preživel ves čas svojega življenja, dokler ga niso 15. feb. 1941. odtrgali od njegove družine. Njegovi tovariši nam pišejo: "Bil je vedno moč resnega govorjenja in optimist v pogledu naše vrnitve domov. Silno je ljubil svoj rojstni kraj in se posebno svojo malo družinico, ženo in okrog 12letno hčerko. Radi revmatizma v hrbtu je šel 5. dec. 1944 v bolnico št. 40 od koder se je vrnil 19. dec. 1944 telesno na videz sicer boljši, a duševno se je močno izpremenil; bil je bolj tih in tudi nekam bolj čudnega vedenja, vendar ni nobeden mislil, da bi moglo biti kaj nevarnega. Dne 1. jan. smo bili še skupaj v bližni vasi, bil je popolnoma normalen. Naslednji dan je izginil okrog 10 ure dopoldne po stezi proti bližnjemu gozdu. Videl ga je naš poročnik, a si ni mislil ničesar hudega. Ker pa ga ni bilo opoldne h kosilu se nam je zdelo silno čudno, kajti pokojni Ivan je bil vedno točen in je tudi za najhno oddaljitve prosil dovoljenja. Takoj po kosilu smo ga šli iskat, a ker ta dan ni bilo mnogo mestva doma nam ni uspelo ga najti dasiravno smo ga iskali do pozne noči. Naslednji dan je bilo več moč, tako smo v bojni vrsti preiskali vso bližno okolico in ga končno našli ob mali stezici med gostim grmovjem obescnega na majnem drevesu. S tugo v srcu smo se poslovili od TEBE, dragi tovariš, deževnega dne 5. jan. na pokopališču v Bastiji. Skupno sva prenasala težave v Sardeniji, trpela glad in pasla uši, danes Te ni več. Sponinjan se se kako Ti je pisala hčerka za praznike: "Dragi ata! Nič lepo ne bo letos za praznike in nič ne bova praznovali z namo, ker pogrešamo tebe v naši sredi, tudi jedla ne bom nič če se kmalu ne vrneš", tako 12letna hčerka. Hudo mi je po Tebi tovariš, bil si vedno močak, zvest svojemu domu in zenki, verjel si da bo kmalu vsega konec in da se bomo kmalu vrnili na naše domove. In sedaj si obupal, šel si od nas a po drugi poti kot si vedno hrepenel, po poti proti večnemu domu. Morda Te tam čaka tudi ženska in Tvoj dragi otrok - kdo ve"?

Kalčić Josip, pripadnik 1235. čete. Umrl je 8. januarja 1945 v vojaški bolnici št. 40 na ranah ki mu jih je zadela na predvečer morilske roka. Brez dvoma niti oni ki je povzročil žalostne posledice svojega dejanja, ni imel v svojem srcu tiliko zlobe, da bi si želel Josipeve smrti. Toda alkohol, ta strašna plaga v telesu našega naroda!

Pokojni Kalčić je bil rojen 27. Julija 1920 v vasi Antignano v Istri. Bil je zaveden Hrvat, ljubil je svoj materinski jezik in rojstna gruda mu je bila nadvse. "NAŠA ZVEZDA" je izgubila znjin dobrega sodelavca in srca vseh Slovencev razumejo bol, ki navdaja naše hrvaške brate ter vsi strnjeni smo združeni okrog njegovega brata Liberata v njegovi bolesti.

Naj mu bo počitek sladak!

Jug Alojz je tudi koncal svoj obstoj nesrečno. Našli so ga brez življenja 10 januarja t.l. v bližini 231 čete, koji je pokojni pripadal. Pravi vzrok njegove smrti se ni ugotovljen, sodi se pa, da je na potu v taborišče podlegel nenadni onemoglosti. Bil je rojen 28. junija leta 1903 v Rakitniku pri Postojni; družine ni imel.

Semolič Jožef, je bil rojen 20 oktobra 1902 v Opatjem Selu na Krasu. Bil 14. januarja t. l. z drugimi tovariši, pripadniki 327 čete na prostem izhodu v vasi Barchetta. Ker niso imeli za povratek lastnega prevoznega sredstva so se okoristili Aneriškega avtomobila, ki je slučajno vozil proti Cazanozzi. Na potu pa je avto zavozil v 3 do 4 metre globok prepad, kar je zahtevalo od Semoliča smrtno zrtev, drugi pa so bili več ali manj poškodovani.

Pokojni je zapustil doma 4 otroke katere uboga mati zaran tolazi, da bo kmalu konec trpljenja in da se kmalu povrne njihov ata, da preskrbi kruha ubogin sirotam...

Trupla vseh štirih tovarišev počivajo na skupnem Jugoslovanskem delu francoskega civilnega pokopališča v Bastiji.

Naj jim bo zemlja lahka!

OPOROKA UMIRAJOČEGA PARTIZANA
(Iz Adaničeve knjige "My native land")

Marko mu je bilo ime in bil je iz rajhne vasi, miren in mlad. Malo popreje ko je pobesnela os udarila na Jugoslavijo je Marko poročil dekcle z inenom Helena, katera je bila iz bližnje vasi.

Kmalu za ten je začelo ljudstvo iz različnih pokrajin Jugoslavije, l. 1942., zatekati se v gozdove ter resno misliti na odpor proti nemški, italijanski ter madžarski zasedbi svoje zemlje. Marko je bil med prvini. Veasih - ni se vedelo zakaj - je Marko pravil, da je Srb, drugič zopet da je Hrvat, a zanj to ni bilo važno, da je le dosegel svoj namen prepričati ljudi o potrebi borbe.

Bil je pošten in pravičen. Izsolan ni bil veliko, pač pa po naravi razumen in zmožen; v prostem času je Marko rad prebiral časopise in knjige, rad pa se je poglobljal tudi v politiko in filozofijo. Usoda je hotela, da se je Marko s preprostega sloja dvignil nad povprečnost, vendar dasi se je zavedal svojegapoložaja je svojo duševnost in hrabrost prikazoval v preprostih, postenih besedah.

Ko je sovražnik razdejal njegovo vas, pobral nože in mladence ter jih kakor suznje odpeljal v svojo deželo na delo, je

Marko dejal svoji mladi ženi, ki je tedaj nosila dete pod svojim srcem: "Vrni se draga Helena, k tvojemu očetu, pazi nase in na najinega obroka, kajti mene klice sveta dolžnost v obrambo domovine! Moje mesto je med nožni, ki bolj ljubijo smrt, kot pa življenje v sužnosti."

Tako je Marko postal partizan ter se bojeval v naštetih bojih proti Nemcem, proti Italijanom in tudi proti izdajalskim bratom, ki so v svoji zaslepljenosti izdajali svoj lastni dom. Skratka, bil je eden najhrabrejših borcev za pravico, za svobodo, za dom.

Toda tudi Marku sovražna krogla ni prizanesla. Smrtno ranjen obloži Marko na bojišču in njegove poslednje misli romajo tja v bórno kočico, kjer njegova Helena zanan pričakuje, da se vrne njen Marko. Misli na njegovega otroka mu daje moč, da mu v poslednjih naporih napise te-le oporoke:

"Moj malček, ki živiš se v temi, slep in brez diha! Pozdravljan Te, nedolžno bitje, zavito se v nežno toplino. Dan Tvojega porojenja ni več dalec. Vse bo že dovršeno ob tvojem prehodu in tvoja mati, ki jo jaz tako zelo ljubim, ti bo v pomoč v vseh neprolikah. Izvojeval bos zmagovit boj za svoj življinski obstoj, da si se ne boš zavedal, čemu se boris. Kako rad bi čutil tvoj prvi dih, videl prvi sijaj v tvojih očeh! Naj te vodi v življenju tvoj ognjeni značaj, ki naj kot jeklo kuje tvoje mlado življenje. Daj duška plamenu tega ognja, da bo tvoja starost svetlejša in naj ti po končanem delu ne ugasnejo v tvojih očeh žarki, ampak naj sličijo onim, ki svetijo skozi okno v temo, dokler se v tej ne razprše....

Ohrani svoje začudenje in presenečenja kot dar narave, ki ti prikazuje na obzorju zvezdo nesmrtnosti. Hodi smelo skozi temo in nevihte, ohrani svojo hrabrost visoko nad soncem in zvezdami, kajti edino tam je gotova in prava oblast nad svetom. Le temu bo sledila zora... Tvoja noč je delo, ki vtisne vsakemu človeku počat vrednote.

Raduj se in ne omahuj. Ne kloni, ko vidiš naraščajoco utrujenost tega razburljivega sveta. V daljini je luč, ki osvetlja pot življenja: skušaj jo doseči! Vsa tvoja noč bo v upanju, klubuj! Poslušaj razum, edinega pravega svetovalca, in česar koli se lotis, delaj preudarno in oziraj se na cilj!

Odšel bon kmalu s tega sveta, polnega upanja, greha in polnega znot. Kri izgubljan... samo kri... Spoznal sem zmoto preteklosti in še-le sedaj iščem pravi znak bodočnosti v okrilju svetle zore.

Življenje brez ljubezni ni življenje; vendar ne ljubi preveč! Ohrani ljubezen do življenja vse dotlej, ko te bo spreletavala smrtna groza - mnogokrat človeka reši le -- smrt.

Hrani tvoja ugodja v majhne delce, podobne snežinkam na travi. Pusti viseti med dvema vejama grnovja svetlikajoco ptičjo pe-

rut, vlažnost krasnega drevesnega lista ter deklinski nasmeh, kajti te so sijajne kakor žarki sonca ter gron, ki se preobrača v valovanje morja nalik najmočnejšemu junaku. V tem je nanreč nemirna skrivnost sveta....."

Slika preteklosti je izginila z Markovih oči... Samo njegovi zledeneli prsti so stiskali najhen svinčnik: Marko je uniral in ni končal še pisma svojemu nerojenemu sinku. Z neokretnimi črkami je le še dodal: "Izročite, prosim, to pismo moji ženi Heleni."

Ko so partizani našli svojega tovariša Marka in poleg njegovega pisma, jim je bila sveta dolžnost, da takoj izpolnijo polednjo prošnjo svojega mrtvega tovariša. Toda ko dospejo do Markove vasice, je ta ječala v robstvu sovražnika. Niso se obotavljali; da le najdejo Markovo Heleno. Po huđen boju je bil sovrag strt, pregnan, toda vsa vas je bila zavita v gost dim: sovražnik je unčil vse, kar je bilo živega, ostalo pa zažgal. Tudi Helena je postala žrtev njegove krvelocnosti. Markov sin se ni rodil... Prijatelji se posvetujejo, komu naj izroče pismo; slednjič se odločijo: odprejo pismo in citajo tovariševo oporoko. V očeh vseh se je pojavila bridka žalost, vse je prevajala zavest, da je umrl mož, ki je spoznal in čutil vso težo življenja, da je umrl mož-partizan. Markova poslanica pa je šla iz rok v roke in danes je njegova zapuščina nauk vsem otrokom, ki so zagledali luč sveta v tej strasni, mučeniski dobi Jugoslovana.

Marjan Dolgan

ZA VASJO...

Za vasjo je čredo pasla
vsa vesela dan na dan,
s hrepenenjem gor je zrla
kjer je vriskal partizan.

Ce noj dragi bo življenje
za pravico sveto dal,
drug'nu dala bom življenje:
sinke zlati bo ostal.

Oj, le vriskaj, o, le vriskaj
naj trepeče klet tiran!
saj se bliža zvezda sreče,
bliža se rešitve dan.

Prepevala mu bon posni,
on ne gledal, se smejal;
pravila o očku svojem:
bil je hraber partizan!

Ko bi mogla, ko bi smela,
rada šla bi na goro,
če nič druž'ga, to bi d'jala:
da le znaga naša bo!

Do takrat bo ze svoboda
in sijal bo jasen dan;
vse bo srečno in veselo,
nihče več ne bo tlačan.

Vse trpljenje partizanov
bode plačano s krvjo.
Smrt fašizmu in tiranu!
vsi v boj za svobodo!

!!!

V. Pahor.

S A N J E

Sanjal sem sanje težke, jasne kot še nikdar. Mučno je bilo moje obračanje.

Menadoma sem se znašel v temni, zakajeni in revni kočici; štiri črne stene, neoglašene, zapuščene so bi dokaz skrajne revščine, nepopisne gnote, siromastva. V kotu, nekoliko od tal, je tlel ogenj, ki je le nekoliko razsvetljeval. Moj pogled pa je nepremično zrel v kot na postelj, od kjer sem čul neenakomerno dihanje in vzdihovanje. Ob zglavju je budilka enakomirno, neizprosno in nezmotljivo tiktakala, štela izčrpanemu revežu, sivolase-
mu Franju, zadnje minute... Polagoma sem se približal. Videl sem na skromni temni odeji belo, kot z voskom prepleskano roko, katero mi je polagoma nudi v pozdrav. Rečno sem mu jo stisnil. Brzla je bila kot še nikdar nabena. Bilo me je strah, silno strah..

Dvoje utrujenih oči je zrlo v me, kot dva velika ožarka. Gledal me je, kot bi me še nikdar ne videl; silno težko je spregovoril: "Poslušaj! Poslovida sva se po dokončani prvi vojaški službi in potem se nisva videla več. Razočaran sem bil, žalosten do skrajnosti: očeta, matere, sestre ni bilo več. Kjer sem pustil dom, je ostala le velika groblja. Z vsvo pozrtvovalnostjo sem zgradil pozneje to, kar vidiš, - revno kočjo. Delal sem danes tukaj, jutri tam; z eno besedo: bil sem hlapec vsem. Sedaj pa sem truden in si želim za očeta, materjo in sestrami...."

Vedno težje je govoril. Gledal sem plašno dobro mi znanega tovariša še iz otokov in strah me je bilo, močno strah, kakor še nikdar.

"Spomni se na preteklost, obudi spomin na Sardinijo. Naša morala je temeljila na našem prijateljstvu. Zadnji meseci so bili nadvse trdi in mični. Pustila pa smo tam nekaj, česar ne bomo pustili na sedanji zemlji: dober vtis napram tujemu prebivalstvu in nam samim. Tam smo bili se vsi bratje...."

Prišli smo v Korziko izčrpani, gladni, ponižni, utrujeni od silnih dušnih naporov, trpljenja, pomanjkanja, izmučeni do skrajnosti. Prišli smo na prvi pogled v obljubljeni deželo, do trenutnega zadoščenja. Drugo življenje, drugi svet, drugi obrazi. Polagoma pa so se neprilike vseh vrst začele pojavljati, naraščale so do brezobzirnosti in skrajnosti. Nismo mogli več prenašati: bili smo preveč ponižani in razžaljeni...."

Glas mu je pojema; silno težko je govoril: "Prišli smo predašč v gotovih rečeh, preveč smo mogoče popustili, preveč je bilo med nami neznačajnežev, samoljubnežev, ki so zatajili svoj dom.... Slednjič je prišlo celo do ubijalstva med nami samimi: brat ni več ljubil brata. To nas je bolelo do same žalosti."....
Potem sem se prebudil; zrl sem žalosten resnici v obraz.....

Klančar:

Vse do danes..

Vse do danes v zgodovini
čitamo bolečo vest,
da po naši domovini
vladala je tuja pest.

Tujec toč se je šopiril
in skrbel, da brat Slovan
svojih ni meja razširil,
da ostal je razkosan.

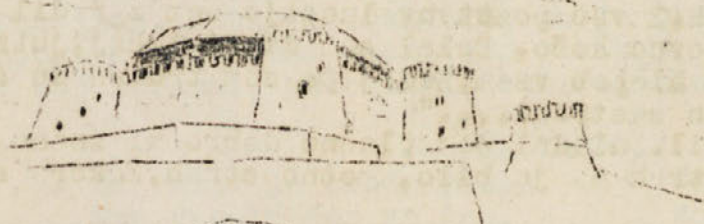
Se redil je v domovini,
naše mlade pa noči
je izrabljal v tujini,
vrnil jih na stare dni.

Ko pa nova doba vzide,
da se zdrnil bo Slovan,
tujec blizu več ne pride,
ker sijal bo večni dan.

Ko zvečer bo na zahodu
trudna straža legla spat,
se zdani nam tam na vzhodu,
čil na stražo stopi brat.

Ko bo našo zenljo rodno
hrepka, bratska čula pest,
vsi orlo polje plodno,
v miru naša bo posest.

*

Zbogom ženica,
obe otročiča!
V prejšnjih je dneh
veder vaš smeh
bil tolažilo
ni, razvedrilo -
zdaj ga ni!

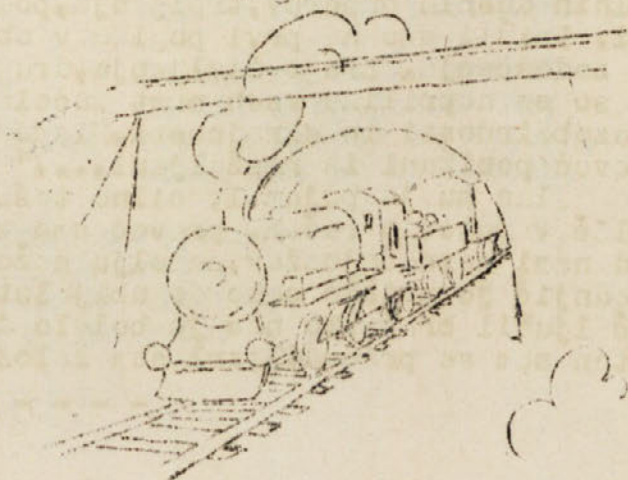
P. Gorkič:

PO SLOVESU.

Skozi predor,
v daljni obzor
drvi vlak -
v tihi mrak.
Zbogom Gorica,
rojstna vasica
tik ob nji!

Zbogom poljane
s cvetjem postlane!
hišica rodna,
njiva ti plodna,
kjer žitno polje
v vetru ko morje
se valovi.

Tu življenje je prazno,
vse neprijazno.
Duša je bolna,
tuga prepolna,
si sonca želi
temne te dni -
a ga ni.

Ivan Tavčar:

N A Š A V A S

Milobe pomladi nisem nikdar in nikjer tako občutil, kakor nekđaj v neki notranjski vasi. Revna krajina in v njej še bolj revna vasica. S slamo pokrite nizke koče, skoraj vse v stran nagnjene, skoraj sredi vasi staro oglođano korito. Suho goved se so priganjali do luže, in rod, ki je živel v tej vasi, ni nosil pomladi na svojih obrazih. Nad vso to notranjsko pokrajino pa je cvetelo jasno pomladno nebo. Nad vasjo na holmu je rastla breskev pri breskvi. In te breskve so bile vse v cvetju, v rdečem, rožnatem, nepopisnem cvetju. Pod tem cvetjem je dobivala svoj posebni čar zapuščena vasica, čar kakor daje zarja mračnemu gorovju.

* * * * *

Knut Hamsun:

S E J A L E C

Stoletja so že njegovi predniki sejali žito. To je bilo delo, v tihi pobožnosti opravljeno, najrajši kadar je padal kakor prah droben dež, še rajši pa ako je bilo mogoče, teđaj, ko so zacele prihajati divje gosi. Žito: to je bil kruh; žita bo - ne bo: to je bilo življenje ali smrt. Kmet je v imenu Jezusovem gologlav hodil po njivi in sejal. S svojimi nerodnimi rokami je bil videti kakor štor, v svoji notranjosti pa je bil otrok. Za vsak vržek semen je uporabljal vso svojo pazljivost. V sebi je bil ubrano razpoložen, prijazen in vdan. Vidite, zdaj žito kali in raste v klasje z bogatim zrnjem, in tako je na vsem svetu, kadar pride čas setve. Na Jutrovem, v Ameriki, na Norveškem; kako velika je zemlja in kako majčkono je polje, na katero seje kmet. Pa to polje je bilo središče vsega. Pahljače zrn so zarele iz njegove roke. Nebo je bilo oblačno in dobrohotno in je obetalo droben, kakor prah droben dež.

- - - - -
Sedovi "kritike"

Od kar je okoli krožila
"staroga srčena" kritika,
sarži so močne nemirni,
vsi se tolčejo s papirji.

Jaz z glavo ponižno prikinam,
ker v njej ničesar nimam:
"jaz ne morem" iz ust mi gre,
"jaz prav ne znam" - to je vse.

"Naj bo fižol ali nočnik"
kriči name moj poročnik,
"pisati moraš črno na belo,
prej ko jutri pojdeš na delo."

Trase se moja oseba bleđa,
ker poročnik srdito me gleda.
"Moraš - je moj ukaz!" on reče,
"kar po jedrce v tvoje vreče!"

.
- Č r u -

RAZVOJ SEDANJE VOJNE NA DALJNEM VZHODU

7. decembra 1941. je izbruhnila sedanja vojna med Ameriški-
ni Združenimi Državami in Japonskim cesarstvom. Japonci so z never-
jetno odločnostjo povzeli vojne akcije in Amerika je zadobila v
Pearl Harbor-ju v prvih dneh vojne grozovit udarce še predno se je
mogla uživati v vojno stanje. Od onega trenutka se je v Tihem oce-
anu (Pacifiku) vojna razvijala s tako hitrostjo, da je prekosila
naglico vojnih operacij v Evropi, kjer so Nemci v kratkih mesecih
prenagali in zavojevali večino držav. Japonska vojna je napadala z
neverjetno naglico, odločnostjo in močjo ter na vsch vojnih področ-
jih istočasno, kar jasno dokazuje, da je Japonsko vrhovno vojaško
poveljstvo že davno prej izdelalo do bitančnosti in podrobnosti
svoj vojni program in strategijo.

Razna politična in vojna dejstva so Japoncem še olajšala in
skrajšala vojni napor. Holandska je v Evropi že padla Nemcem v ro-
ke in njene velike kolonijalne posesti na Daljnem Vzhodu so se no-
rale boriti samo proti japonskemu napadalcu. Anglija, ki se do te-
daj še ni zadostno oskrbela z vojnim materijalom in ni še dodobra
organizirala svoje vojske ter tako dosegla neobhodno potrebno voj-
no pripravljenost, ni mogla poslati iz evropsko-afriškega vojnega
področja vojnih sil, ki bi ohranile vojsko, ki je bila razpostav-
ljena po vzhodni Aziji in Pacifiku. Na drugi strani pa je že v te-
ku vojnih operacij na Daljnem Vzhodu francoska pro-aksistična Pe-
tain-ova vlada prepustila Indokino v japonsko vojno področje.
Združene Ameriške Države so se v svoji mednarodni politiki predol-
go oklepale pacifističnih in nevtralnostnih smernic, da bi še ob
praven času popolnoma spoznale nevarnost, ki jim je pretela od stra-
ni Japonske. V kratkih mesecih so skoro vse strateške pozicije za-
veznikov v Pacifiku padle v japonske roke kljub junškimu odporu
še maloštevilnih obrambnih čet. Vsak mesec je prinesel Zveznikom
v vsch sektorjih v Tihem Oceanu novih težkih udarcev in izgub. Že
meseca decembra 1941. so Japonci zavzeli Malajski polotok (Anglije),
Tailandijo (Siam, - svobodna država) in Filipinske otoke (Zdr. Dr.),
kjer se je zastoja upirala napadalcem ameriške posadke v Corregi-
dor-ju pod poveljstvom generala Mac Arthur-ja. Hong-Kong na kitaj-
skem in Singapore na Malajskem polotoku, ki sta bila simbol angle-
ške moči na Daljnem Vzhodu, sta padla z naglico, ki je presenetli-
la ves svet. Japonci so zavzeli še otoka Guam v Marjenskem otočju
in Wake, sredi poti med Marjenskim in Hawajskim otočjem.

V januarju 1942. so Japonci zavzeli najbolj bogato ozemlje
na svetu - Nizozemsko Indijo - (otoki: Borneo, Sumatra, Celebes in
Java), syverno-zapadno od Avstralske celine, in otočje Bismarek; v
osrednjem Pacifiku pa so zavzeli otočje Gilbert in Marshall.

V času, ko so nadaljevali z osvojitvijo Salomonovega otočja
in ostalih otočij v osrednjem Pacifiku, so se Japonci izkrcali na

Novi Gvineji, velikem otoku v neposredni bližini severo-vzhodne Avstralije, zadnje zunanje obrambi avstralske celine same. V istem času so se izkrcali na skrajnem severu brezmejnega Pacifika in zavzeli otoka Attu in Kiška v Aleutinskem otočju, ki se razteza v velikem polkrogu od Aljasko proti južnemu delu sibirskega polotoka Kamčatke in deli Beringovo morje od Tihega oceana. S to akcijo so Japonci namravali od blizu ogroziti Aljasko, kjer je Amerika zgradila močno vojno postojanko Dutch Harbor.

V prvih sedmih mesecih vojne so Japonci zavojevali skoro štiri milijone kvadratnih km področja in so strli dve najboljši zavezniški obrambni črti v Pacifiku: Malajsko obrambno črto (Malajski polotok-Nizozemska Indija-Filipinsko otočje) in obrambno črto v osrednjem Pacifiku (otoki Guam, Wake, Midway). Japonci so se po teh operacijah znašli na vratih avstralske celine in so imeli odprto pot proti zapadu v Indijski ocean in v Indijo samo ter proti vzhodu na ameriško celino. Japonska sama pa se je na ta način znašla v sredini velikega obrabnega polkroga, ki so ga tvorila zavojevana utrjena otočja in jo branilo pred neposrednimi zavezniškimi letalskimi in pomorskimi napadi. Poleg tega pa so Japonci z zavzetjem tega ozemlja presekali Zaveznikom poti za oskrbovanje Kitajske in Avstralije.

Nato so se Japonci obrnili proti jugu in skušali predrti ameriško bojno črto na otoku Novi Gvineje, da bi prišli do Avstralije, ki ima povsem slabo postojanko za samoobrambo. Avstralija, ki je prirodno zelo bogata, a malo obljudena, je tvorila že skozi dolgo desetletja cilj japonskih imperjalističnih teženj.

V avgustu 1942. se je vojaška situacija v Pacifiku zasukala in se polgoma spreminjala. Ameriška obrambna črta v Novi Gvineji je zdržala vse japonske ofenzive in Zavezniki so obvladali sovražnikovo strategijo ter prešli polagoma v protinapad. Obramba Avstralije je postala glavna naloga višjega zavezniškega vojnega poveljstva: general Mac Arthur, poveljnik vseh zavezniških vojnih moči v južnem Pacifiku, je imel v tem svoj najvažnejši vojni program.

Najprej pa je bilo treba osvoboditi in zavarovati pot med Avstralijo in Ameriko, da bi s tem bilo zagotovljeno oskrbovanje vojske same. Zavezniška protiofenzivna akcija se je zato pričela na Novi Gvineji, avstralski predstraži, in v Salomonovem otočju z neposrednim namenom, da bi eliminirali nevarno in izborno japonsko postojanko v Rabaul-u na otoku Nova Britanija. Boj za osvoboditev pomorske poti skozi južni Pacifik se je pričel v Salomonovem otočju z ameriškim izkrcanjem v Guadalcanalu. Prav tu je mogoče ameriške vojske doživela svoje najtežje boje, ker ni bilo mogoče dovažati pomoči izkrcanim četam ne po morju in ne po zraku, kjer so Japonci že zmeraj nadvladovali. Torej je stopila odločno v boj ameriška mornarica in si na podlagi štirih velikih in zmagovitih pomorskih bitk pridobila nadmoč v Salomonem morju.

V začetku leta 1943. je vojna situacija v Pacifiku stabilizi-

rana in uravnovešena: nevarnost za invazijo Avstralije je končno odstranjena. Nato so se ameriške čete izkrcale na Aleutinskem otoku Attu v severnem Pacifiku in eliminirale možnost zavojevanja Aljaske od japonske strani ter istočasno neposredno ogrozile s to akcijo japonske metropolitanske otoke same.

Z utrditvijo postojank v Novi Kaledoniji (francoska kolonija, ki se je 25. aprila 1942. pridružila bojujoči se Franciji) in angleških postojank na otočju Fiči, je bila končno zavarovana oskrbovalna pomorska pot iz Amerike v Avstralijo. V naslednjih mesecih so Zavezniki gromadili človeških in materialnih moči v najvažnejših angleško-ameriških postojankah v južno-zapadnem delu Tihoga oceana. Po težkih in dolгих bojih so si ameriške čete osvojile otok za otokom v južnem in severnem Salomonovem otočju; v mesecu oktobru 1943. pa so imeli Zvezniki zopet v rokah celotno Salomonovo otočje in so s tem obkolili japonsko postojanko na otoku Nova Britanija (Rabaul). Tako so pripravili ugodne temelje novi veliki ofenzivi, ki se je pričela 13. nov. 1943. z izkrcanjem v Tarawi in Makinu v Gilbertskem otočju. S tem so se Američani približali važnim japonskim postojankam na otočju Marshall v osrednjem Pacifiku in jih z bombardiranjem skoro popolnoma paralizirali.

V naslednjih mesecih se je Ameriška protiofenziva razvila po vseh otočjih južno-zapadnega Pacifika. Z izkrcanjem v Kwajaleinu (Marshall) so Američani prešli ob boku japonsko letalsko-pomorsko postojanko na otoku Truk. Izkrcali so se v Novi Britaniji, v Bismarckovem otočju, na otočju Admiralitete, na otoku Guam (Marjansko otočje) in na otoku Palau (započno Karolinsko otočje) ki je največjega strateškega pomena, ker poveljuje zračni in pomorski poti iz Japonske in Kitajske proti Novi Gvineji in Ni-zozemski Indiji.

V začetku oktobra 1944. so bila vsa otočja v južno-zapadnem Pacifiku v ameriških rokah z malimi izjemami, kakor Nova Britanija, kjer pa so japonske čete popolnoma odrezane od zaledja in prepuščene neprestania zračnim in pomorskim napadom (Rabaul).

Japonska vojna mornarica, ki se je dolgo časa izogibala boju, se je koncem septembra 1944. znova srečala z ameriško v vodah pri otoku Formoza in doživela nov občutljiv poraz.

Prva faza zavezniške protiofenzive, ki je imela v programu izolacijo in uničenje japonskih prednjih postojank, se je končala.

Izkrcanje na Filipinskih otokih je začetek druge faze, ki ima namen, da odvzame Japoncem vso zavojevano ozemlje in jih prisili h končni kapitulaciji.

Vsi japonski poskusi, da bi ustavili ameriško protiofenzivo vsaj na Filipinskih otokih, niso imeli uspeha. S tem namenom so Japonci vrgli v boj skoro vso vojno mornarico, ki je za obstoj japonskega cesarstva prvovrstne važnosti. V pomorski bitki, ki je trajala tri dni, je japonska mornarica v filipinskih vodah dobila

svoje najtežje izgube iz te vojne. Z zavzetjem Filipinskih otokov bodo odrezane od japonskega zaledja vse čete, ki so v Holandski Indiji; Japonska sama pa ne bo mogla od tu dovažati petroleja in kavčuha, ki sta tako neobhodno potrebna v sedanji vojni v vsaki operaciji in ki ju Japonska dobiva skoro izključno od tu.

Nemcija in Japonska, ki sta najbolj militaristični državi na svetu in ki sta v tej vojni presenetili ves svet s svojo vojno pripravljenostjo že v prvih dneh konflikta, ne bosti mogli zdržati zavezniških napadov in njih kapitulacija je neizogibna. Njih vojaška in gospodarska katastrofa bo prav tako globoka in splošna, kot je bila visoka njih vojna pripravljenost. Zvezda vojne sreče Tretjega Reicha je zatonila pri Stalingradu za nepregledne ruske ravni; zvezda vojne sreče "cesarstva vzhajajočega sonca" pa je utonila v vročih ekvatorjalnih morjih južno-zapadnega Pacifika.

- L. S. -

* * * *

Poskakin:

KADAR ME GLAVA BOLI

Kadar me glava boli,
tekrat se mi vedno pozdi,
da bi na dušo potrkal,
vse kotičke prebrskal,
vso smetljivost presjal,
zrnje vse preresetal!

kađar me glava boli,
čudno pri sreču se stri,
zdi se, da bi se kesal,
da bi pokoro prestal,
da bi to umazana dugo
ocistil,
da bi šop dobriha name-
nov skoristil!

Kadar me glava boli,
slišim glas slabe vesti,
sklenem en dober sklep,
pa si ga vtaknem v zep;
spomnim se nanj čez tri dni,
ko glava me zopet boli!

I. Cankar:

Kdor je bil tako blagoslovljen, da je mogel reči: "Ta kos zemlje, pa če je še tako majhen, da bi ga z dlanjo pokril, je moj. Moje roke so ga napravile rodovitnega, pot od mojega čela ga je gnojil." - Kdor je tako rekel, ne pozabi na tisto ped zemlje nikdar več. Ukoreninil se je vanjo z vsem srcem in z vso mislijo, koprnenje po njej ga spremlja po vseh daljnih potih, čez dežele in čez morje, se ob poslednji uri jo pozdravljajo umirajoče oči.

Poskakini:

DISFA - OPTI - PESI - REA - EGO - BESEDIZEM

Upapolni Frane,
crnogledi Stane
sta se spoprijela,
vsak svoj "prav" imela!

Stane trdi: "Prišel drug bo;
ta prvemu bo vse potrdil
in z istim geslom in pravico,
sebičnost svojo bo utrdil!"

Pravi Frane: "Zdaj se bije
boj za naše pravo;
po vojni tej, družabni red
postavljen bo na glavo!"

Očita Frane: "Gledaš črno;
tak mož podpira disfatizem.
Kam šel bi rod, če vzd tvoj geslo
tvoj črni pesimizem?"

Pravi Stane: "Zdaj se bije
boj za večno pravo;
da kdor do zdaj, bo se naprej
slišal rasti travo!"

Se smeje Stane: "To je šara,
pesimizem, optimizem;
to-le prazna je utvara,
kar velja - je realizem!"

Frane pravi: "Svet gre vboljša;
krivica uporu je krepčilo;
prej al' slej se vsak' mu zlu
dobilo bo ločilo!"

Še pravi Frane: "Je že res,
da kar je res nerad vsak sliši;
le kar je polno svetlih fraz,
to rado velja se po hiši!"

Stane pravi: "Svet naprej gre
z dneva v dan po svoje;
kam je prišel in kje je bil
nam zgodovina poje!"

Še roče Stane: "Mi priznaš,
da svet je tak, da to zahteva;
da vse ideje so le laž,
saj midva lahko si poveva!"

Frane trdi: "Prišel bode
mož, ki vse na bo uredil;
dolino solz, gošnja in tožb
v nebasa bo spremenil!"

Da bilo je in bo takò,
dokler po svetu hodil kdo,
bo egoizem tista sila,
ki vse ustvarja, vse razbija!"

- PIŠITE V "NAŠO ZVEZDO"! -- BREZ DOPISOV "ZVEZDE" NE BO! -

MATERINA BESEDA

I. Pregelj: Beseda materina! O, kolika blagodat človeku od Boga!
Podoba lica materinaga, glej, kadar je v grobu, ugasnila ti je.
Toplota, lepota in dobrotu materine besede sumi do groba v u-
šesu in se ne razgubi.

V. Vodnik: Zato je treba začeti vse nauke s tisto besedo, kate-
ro nas je mati učila. To je prva stopinja vsem višjim uče-
nostim.

- o - o - - o - o -

VSI V PARTIZANE!
(Partizanska)

Bičan in opluvan ves slovenski
narod dvigne k püntru trdn pest.
Partizan - partizan,
naš slovenski partizan!
Delavci - v partizane,
kajzarji - v partizane
in meščani - v partizane,
vsi Slovenci - v partizane!
Drajn za staro pravdo bo!
Ajdemo, junaki, v borbo nad gestapo!
V borbo za zmago, za svobodo v boj!

Smrt fašistom nosi naščevalna
pesem mitraljezov iz zascd.
Partizan - partizan,
naš slovenski partizan!
Stajerci - v partizane,
Kranjci - v partizane
in Primorci - v partizane!
Drajn za staro pravdo bo!
Ajdemo, junaki, v borbo nad gestapo!
V borbo za zmago, za svobodo v boj!

Iz krvi ruđeče mladih partizanov
vzklije roža svobode.
Partizan - partizan,
naš slovenski partizan!
vsi Slovenci - v partizane,
Črnogorci - v partizane
in Hrvatje - v partizane,
vsi Slovani - v partizane!
Drajn za staro pravdo bo!
Ajdemo, junaki, v borbo nad gestapo!
V borbo za zmago, za svobodo v boj!

o o o

** * ** * **

Vi vsi, ki ste seme izkrvavlega naroda, mislite le eno: kako boste
združili vse svoje moči, vse svoje zmožnosti, vse svojo ljubezen in
vse svoje srce posvečevali naši jugoslovanski državi za njen raz-
cvet, kulturo in blagostanje!

** * ** * **

Poskakini:

S T A R I M K A V L J E M

Dobil četrto "Zvezdico" sem v roko,
obračal rodovedno ji strani;
poglej - za pijanci, Titom - na široko
prikazen znana se mi zareži!

Prebiral sem pazljivo poleg rizbe
tam pisane vrstice in razlago;
smejati se - kot že dolgo časa ne.
Da - svinčnik Ranetov zašel je pravo!

Pogrešek pa ima, vaš ultimatum:
da Poskakini se vstraši "kavljev starih";
preveč predrzen je vaš memorandum,
ne veste, da sem pri oboroženih?

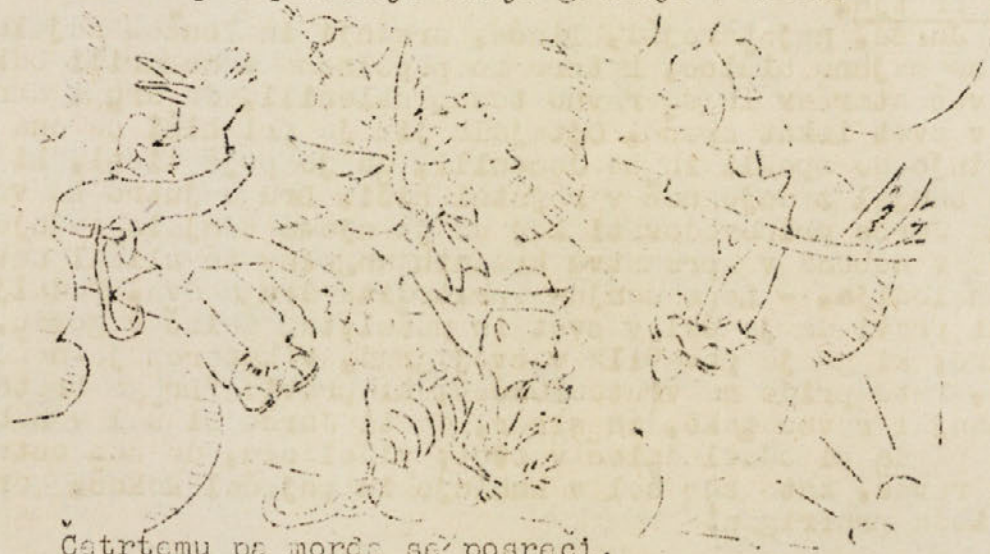
Me vabite - o, prišel bom,
s seboj pripeljal bom kanon,
pomerim z rimo v vaše gnezdo,
na vse strani vas bo razneslo!

Ta prvi - svinčnik bo zajahal,
pred godnim stolom se pobahal:
"Nebeški oče - jaz sem tisti,
ko Poskakina imel sem v misli,
sem z glave spulil mu laso,
pokvečil kratke mu noge,
nastavil zanjko mu iz zice,
da bi čimprej se selil v vice!
Sem glami v glavi prostor dal za bliske;
ministra tudi - mislim - nima stiske!
Na levo ramo obesil sem mu torbo,
simbol njegovih, zvezal jo, da se ne snane;
v desnico obesil študij mu njegov,
človeško ribico iz postojnske jame!
Na rokave nikdar se zašite,
mu speljal s kavljev čudni telefon;
odpusti oče - svinčnik me zapeljal,
prihodnjic - pravim - se poboljšal bom!

Ta drugi - svoj'ga muša bo objel,
v onstranstvo rodovedno z njim hitel
in če hitrosti muš zažosti nima,
pod repom mu nalijem še bencina;

pa da bo v lepši družbi, spoštovani muš,
s seboj naj vzame ljubljeno uš!

Zlotel bo tretji tja, kjer je prevroče,
da njemu nikdar več se ne zahoče
potuho dajati ljudem, k' ljubezen žrejo,
ker drugega počti z njo ne vejo.
Tam bi se morda s starini grki srečal,
da njim bi raje državljansko vojno večal;
premišljaj - le zakaj grozil sem Poskakinu,
mar bi potopil raje svoje grožnje v vinu!

Četrtemu pa morda se posreči,
da se na vejico miru bo vjel.
Poznam jaz tebe - ti srčna štari;
ti težko z ravno poti boš zašel.
Ti imaš tihe cilje, ti si diplomat,
ti marsikomu kljukico boš stegnil;
naj bo prizaneseno ti tokrat,
ker si še noka prav ob mono se dregnil!

Vendar kar res je - moram van priznati:
da take verzge treba je iskati,
da te časti še nikdar nikdo ni mi risal,
da vsak bi lahko z moje slike rit si brisal!

A vnes je mala literarna bol:
naj piše nekam me - vaš monopol!
Vaši prevzetnosti naj bo plačilo
tokrat to moje malo ostrašilo!

Dogodek pri vojakih.

V neki vojašnici v Padovi so ravnokar prišli k vojakom novinci z raznih pokrajin. Po več dnevnem vežbanju pride na pregled neki kapetan, doma iz Catanzaro, da bi se preprical o napredku novih vojakov. Vpraša enega, vraša drugega z kolikor toliko zadovoljnostjo in ko pride do tretjega, ne dobi na njegova vprašanja nobenega pravega odgovora. Razkačen zarentači: "Kaj so vsi tako zabiti v tvojem kraju?" - "Da, gospod kapetan." - "Od kje si pa ti?" - "Iz Catanzaro" - mu je bil odgovor.

Trije bratje.

Jurče, najstarejši, Tinče, srednji in Tonček najmlajši. Imeli so majhno hišico, katero so popolnoma zanemarili odkar ni bilo več staršev in so ravno tedaj sklenili, da drugi dan se podajo v svet iskat sreče. Ogtajala jima je pri hiši se ena kokoš; to zadnje so spekli in se domenili, da jo pojè tisti, ki bo najlepše sanjal zadnje noč v rojstni hiši. Drugo jutro ko vstanejo, prične Jurče pripovedovati kaj se je njemu sanjalo zadnje noč: Zrl je v nebesa v spremstvu krasnih angelov in slišal neverjetno lepe melodije. - Lepe sanje - pritrđita druga dva. Nadaljuje Tinče, ki pravi da je šel v svet in našel, tam daleč v gozdu, lepo devojkjo, ki ga je povabila v svoj grad, v katerem je našel obilo sreče. Nato pride na vrsto Tonček, ki pravi: "Druga brata, jaz sem sanjal ravno tako, in sicer, da ti Jurče si šel v nebesa, ti Tonče pa da si odsel daleč v svôt; videl sem, da sem ostal sam, ubogi revez, zato sem šel v kuhinjo in pojedel kokoš. Morala: Majhen, toda prefrigan!

Ko se gre za pečenko:

Dva prijatelja na potovanju prideta do gostilne ter vstopita, da bi povžila kaj gorkega. Natakarica jima prinese skupno, na enem krožniku dve pečenki, katerih je bila ena polovico manjša od druge. France vzame prvi in se brez zadrege polasti večjega kosa. Drugemu to ni bilo, prav ter užaljeno reče prijatelju: "Veš kaj, France, to pa ni lepo; vsak olikan človek bi na tvojem mestu vzel mñjši košček in pustil prijatelju večjega." - "In ti, ako bi zajenal prvi, kateri kos bi si izbral?" - ga vpraša France. - "Malega vendar". - "Torej kaj se jeziš, saj ga imaš!" zaključí France.

Kadar ima mož prav.

Mož se ga nabere v gostilni, da komaj privleče domov svoje kosti. Žena, ki ga je čakala z bliskom v očeh in z metlo v roki, ga takoj nahruli: "Svinja, nikoli nisi sita vina!" - "Bolj kakor ti, baba!" - odvrne mož.

MALO ANGLEŠČINE

- Kratka slovensko-angleška slovnica -

Glagol TO DO (tu du - delati) v nedoločnem času pomeni delati. Glagol TO DO je velikega pomena v stavkih v vprašalni in zanikovalni obliki, ker se v teh stavkih rabi kot pomožni glagol glavnemu glagolu. Na pr.: v vprašanju -ali pevaš?- moramo z glavnim glagolom pevati - to sing rabiti tudi glagol to do. Pomožni glagol to do se v vprašalni obliki stavi pred glavni glagol; glagol to do je neobhodno potreben, ker drugače nima celi vprašalni ali zanikovalni glagol nobenega pomena. Sing you? - taki stavek ne pomeni nič, ker manjka pomožni glagol TO DO; zato moramo vprašanje -ali pevaš?- prestaviti v angleščino tako-le: DO YOU SING? Isto velja za zanikovalno obliko. -Jaz ne pevam- se mora prestaviti uporabljajoč pomožni glagol: -I DO NOT SING, ali pa I DON'T SING. I not sing, ali pa: me not sing sta zgrešeni obliki.

Prevedi v angleščino sledeče stavke:

Ali se sprehajaš? - Ali se učenec uči? - Mi ne pevamo.- Oni ne delajo.- Mati, oče in sestra ne govorijo angleščine.- Ali ona deklica razume slovenščino? - Ali razumete angleščino? - Ti ne razumeš, ker ne rabiš glagola "to do". - Ali je* mladenič v hiši? - Ali dete ljubi očeta in mater? -

*Glagol TO BE (tu bi- biti) in glagol Can (ken- moci) ne rabita pomožnega glagola "to do".

Prevedi v slovenščino sledeče stavke:

The girl, the boy and the brother do not walk.- My father does* not speak (or talk) English.- Does* the mother understand Slovenian?- They do not sing because they are tired.- Why don't you talk to those boys?- Do I sing well? - Do you talk French? - *Does he or she understand? - Do we work hard? - Do they sleep well? -

*Does je tretja oseba sedanjega časa glagola to do v ednini.-

Sedanji čas glagola TO LOVE (tu lov) - ljubiti:

I LOVE	(aj lov)	jaz ljubim
YOU LOVE	(ju lov)	ti ljubiš
HE, SHE, IT LOVES	(hi, si, it lovz)	on, ona, ono ljubi
WE LOVE	(ui lov)	mi ljubimo
YOU LOVE	(ju lov)	vi ljubite
THEY LOVE	(dej lov)	oni ljubijo

TOWALK (tu vok) sprehajati se, hoditi.- TO SING (tu sing) pevati. - TO STDY (tu stodi) učiti se. - TO UNDERSTAND (tu anderstend) razumeti.- TO SLEEP (tu slip) spati.- TO USE (tu juz) rabiti.- THOSE (doz) oni.- WELL (uel) dobro.- WHY? (vaj) zakaj?- TIRED (tajred) truden.- BECAUSE (bikoz) ker.- THE PUPIL (de pjupil) učenec.-

